

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI

Una - Matea Mikulić

**UTJECAJ ISKUSTAVA PRIMARNE
SOCIJALIZACIJE NA STAVOVE O
RODITELJSTVU I ODGOJU DJECE KOD
STUDENATA HRVATSKIH STUDIJA**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI
ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

UNA – MATEA MIKULIĆ

**UTJECAJ ISKUSTAVA PRIMARNE
SOCIJALIZACIJE NA STAVOVE O
RODITELJSTVU I ODGOJU DJECE KOD
STUDENATA HRVATSKIH STUDIJA**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: doc.dr.sc. Marija Brajdić Vuković

Zagreb, 2018.

SAŽETAK

Proces odgajanja djeteta predstavlja jedan od najvažnijih zadataka u životima roditelja. Bitno je shvatiti važnost odgoja u razdoblju primarne socijalizacije jer se upravo u tom razdoblju djetetovog života kreiraju obrasci ponašanja i uvjerenja koji postaju smjernice djelovanja i u njegovoj odrasloj dobi. Prema dosad dostupnim istraživanjima, uvjerenja i stil odgoja prenose se generacijama što bi značilo da osoba odgojena u jednom od četiri stila roditeljstva (autoritarni, autoritativni, ravnodušni, popuštajući) će lako moguće isti stil odgoja primjeniti i na svoje dijete. Također, određeni stavovi roditelja pri odgoju, nerijetko se prenose na djecu. Kako bi se provjerilo navedeno, provedeno je kvantitativno istraživanje na uzorku studenata Hrvatskih studija različitih godina i smjerova studija.

Ključne riječi: odgoj, roditeljstvo, primarna socijalizacija, istraživanje, Hrvatski studiji

SUMMARY

The child education process is one of the most important tasks in parenting. It is important to understand the importance of education in the period of primary socialization because precisely during this period of childhood, certain patterns of behavior and beliefs are being acquired and applied later on in life. In previous research it was found that beliefs and the parenting style are passed on through generations, a person raised in one of four style of parenthood (authoritarian, authoritative, indifferent, indulgent) will easily apply the same style of parenting to their own child. Also, parents' attitudes related to the parenting roles and the recognition of what is good and bad, are often passed on as values to their children. To test those previous research findings, a quantitative research was carried out on a sample of students of Croatian Studies differing in age and discipline of their study.

Key words: childhood, parenting, primary socialization, research, Croatian Studies

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Primarna socijalizacija	2
2.1 Roditeljstvo	2
2.2 Stilovi roditeljstva	3
2.3 Vjerovanja o odgoju i odgojna praksa	5
3. Svrha i ciljevi istraživanja	7
4. Metoda	7
4.1. Upitnik	8
5. Rezultati istraživanja	8
5.1. Sociodemografske karakteristike ispitanika	9
5.2. Stavovi o roditeljstvu kod ispitanika	9
5.3. Iskustva primarne socializacije kod ispitanika	15
6. Zaključak	28
Literatura	

1. Uvod

Odgoj djeteta je jedan od najvećih izazova u životima roditelja. Danas, u 21. stoljeću možemo reći kako je sve više naglasak na „pravilnom“ odgoju djeteta, podrazumijevajući kategorije poput roditeljske privrženosti i sveobuhvatne uključenosti u djetetovu socijalizaciju. Zastupljene su liberalne teorije te postoje brojne edukacije i radionice u svrhu pravilne pripreme roditelja za rođenje djeteta, ali i za sve ono što ta velika života promjena donosi. Također, postoje mnoge knjige i literatura koja opisuje, korak po korak, načine na koje roditelj treba postupati kako bi njegovo dijete razvilo prihvatljive stavove, moralne i psihološke vrijednosti. Ipak, na stavove o roditeljstvu i odgoju djece te roditeljskoj praksi utječu mnogi faktori. Jedan od tih faktora su iskustva nastala u djetinjstvu, u procesu primarne socijalizacije. Iskustva koja ljudi prikupe upravo u tom periodu života mogu utjecati na kasnije stavove o prihvatljivosti određenog roditeljskog odgoja i metoda. U ovom završnom radu bavit ćemo se utjecajem iskustava primarne socijalizacije na stavove o roditeljstvu i odgoju djece.

U prvom dijelu rada bit će dan teorijski prikaz procesa primarne socijalizacije, roditeljstva kao i odgoja djece, dok će u drugom dijelu rada biti prikazani rezultati dobiveni provedenim kvantitativim istraživanjem na uzorku od 130 studenata različite dobi i smjerova Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu.

2. Primarna socijalizacija

Primarna socijalizacija je period života u kojemu čovjek, odnosno dijete, uči na koji način se treba ponašati u društvu u kojemu se nalazi. Za vrijeme primarnog odrastanja od iznimne je važnosti da dijete na pozitivan način spozna svijet oko sebe kako bi kasnije odgoj bio lakši. Jedini način na koji dijete može naučiti socijalne vještine jest kroz socijalno iskustvo. Roditelji oblikuju socijalno iskustvo djeteta kreiranjem različitih obrazaca njima prihvatljivog ponašanja. Proces započinje unutar obitelji u kojoj se izgrađuju kulturne, moralne, društvene i slične vrijednosti. Nerijetko su to vrijednosti koje zastupaju i otac i majka budući da dijete odgajaju na način na koji su i oni bili odgajani ili kroz vrijednosti koje su tijekom života usvojili. (Babić, Irović, Krstović, 1997: 555). Iz toga je vidljivo da obitelj ima ključnu ulogu u djetetovom razvoju. Djeca, promatrajući roditelje, stvaraju sliku društva te često preuzimaju stavove i vrijednosti svojih roditelja. (Babić, Irović, Krstović, 1997: 571). Temeljem toga može se reći da proces primarne socijalizacije predstavlja najvažniji period čovjekova života budući da se u tom razdoblju kreiraju na svjesnoj, ali i na nesvjesnoj razini razna uvjerenja i ponašanja. Stavovi se preuzimaju od roditelja te nije čudno što djeca kada odrastu podsjećaju ponašanjem na svoje roditelje. „Djeca govore o svojim roditeljima jer njihova povijest počinje poviješću njihovih roditelja. Dijete u sebi nosi cijelo svoje rodoslovno stablo.“ (Zbodulja, 2014: 7). Upravo zbog prenošenja stavova i vrijednosti budućim potomcima, od iznimne je važnosti da roditelj zna zašto na svoje dijete primjenjuje određene odgojne metode. Iako su takva ponašanja naučena i nije lagano promjeniti obrazac po kojemu se roditelji ponašaju treba se pitati koji je cilj svake od primjenjenih metoda odgoja i kakav ona može imati utjecaj na budućnost djeteta. Zadatak roditeljstva je razviti u djetetu pravične i stabilne moralne i temeljne vrijednosti koje su nužan preduvjet u socijalizaciji i djetetovu doprinosu kao odrasle osobe zajednici, ali i u društvu općenito. (Biloglav, Skorić, Rudan).

2.1. Roditeljstvo

Roditeljstvo podrazumijeva brigu majke, oca ili neke druge osobe (skrbnika) za dijete. Prema podacima, u novije vrijeme u Europi dolazi do pada broja rođene djece. (Čudina

– Obradović, Obradović, 1999: 241). Razlozi tome mogu biti razni poput straha od roditeljstva, predrasuda okoline, ekonomske nestabilnost. Sociolozi Cherlin i suradnici opadanje fertiliteta i manjak novorođenih pripisuju promjenama u sustavu vrijednosti. Novi stil života poput zaposlenosti žene, povećanog obrazovanja, posvećivanju više vremena sebi i vlastitim aktivnostima doveo je do promjena u sustavu vrijednosti. (Čudina - Obradović, Obradović, 1999: 245).

Roditeljstvo zahtjeva posvećenost djetetu te nije neobično da pojedinci ponekad nisu spremni na toliku odgovornost u kojoj će velik dio svog vremena biti primorani posvetiti razvoju i odgoju djeteta. Roditeljstvo se počelo doživljavati kao žrtvovanje komocije življenja što je posljedica vala emancipacije i modernizacije novog doba. „I muškarci i žene teže profesionalnom napredovanju i materijalnom blagostanju, dok se tradicionalne obiteljske vrijednosti zanemaruju.“ (Čudina - Obradović, Obradović, 1999: 245).

Ipak, kada se par odluči imati dijete bitna je spremnost obje strane za preuzimanje brige i obveza oko djeteta. Djeci je potrebna podrška s obje strane te ukoliko ona izostane kasnije može doći do problema s koncentracijom, integracijom u društvo i razvojem neprihvatljivih i štetnih emocionalnih obrazaca i oblika ponašanja kod djece. (Zbodulja, 2014: 3). Također kompromis i pomoć oko djeteta između oca i majke stvara pozitivnu energiju u braku te je smanjena mogućnost neslaganja. Roditeljstvo ni u kojem slučaju nije lagan proces. Ono iziskuje puno pažnje, vremena, i truda kao i neprospavanih noći. Budući da je obitelj najvažniji faktor u procesu socijalizacije u ranom djetetovom životu bitno je da roditelji imaju na umu kako će ih upravo ponašanja naučena u tom razdoblju kasnije formirati kao osobu. „Roditelji su najvažniji modeli ponašanja u ranom razvoju djeteta. Njihove metode u odgoju, ma kakve bile, oblikuju djetetovu osobnost i zajedno s genetikom postavljaju temelj čovjeka u kojeg će dijete izrasti.“ (Biloglav, Skorić, Rudan). Možemo vidjeti da mnogi faktori utječu na odgoj djeteta. Roditeljstvo je zahtjevna uloga kojoj se treba pristupiti potpuno svjesno, predano i odgovorno.

2.2. Stilovi roditeljstva

Roditeljski stil odgoja utječe na djetevov mentalni, emocionalni i društveni razvoj u pogledu socijalizacije, prihvatanja roditeljskih pravila te stvaranja emocionalne

povezanosti s roditeljem. (Zbodulja, 2014: 14). Zadaci koje roditelj postavi pred svoje dijete biti će ispunjeni i imati onakav ishod kakve kvalitete su bile dane smjernicama u njegovu izvršenju. Roditelj koji svoje dijete odgaja u strahu, u većini slučajeva dobit će bojažljivo, nesigurno i nesretno dijete dok će s druge strane roditelj koji svoje dijete odgaja pravično i u dobrom duhu, dobiti veselo, vedro i proaktivno dijete. (Zbodulja, 2014: 12). Razlikujemo dosta kategorija roditeljskog odgoja. Među najzastupljenijima su prihvaćanje i razumijevanje, neprihvaćanje i nerazumijevanje, kontroliranje te nekontroliranje. (Biloglav, Skorić, Rudan). Iz navedene podjele moguće je razlikovati četiri stila roditeljstva, a to su: autoritativni, autoritarni, popustljivi i zanemarujući.

Autoritativni stil prakticiraju roditelji koji djetetu pružaju puno topline i ljubavi uz istovremenu kontrolu. Smatra se da je ovaj stil roditeljstva najbolji budući da uspostavlja pravila, dok istovremeno pruža i emocionalnu potporu djetetu. Također, djeci se s puno strpljenja i tolerancije, objašnjava sve što ih zanima kako bi mogli shvatiti ukoliko su nešto pogriješili i zašto nešto ne može biti baš kako oni žele, već trebaju poslušati roditelja. Objašnjava im se što su to pravila ponašanja, čemu ona služe i kako nam pomažu. Naravno, rječnikom prihvatljivim dobi djeteta. Djeca koja su odgajana u ovom stilu u najvećoj mjeri su samopouzdana, iskreni i odgovorni ljudi. „To je stil koji na najbolji način postavlja granice koje su u odgoju važne a djeca ih bez sumnje trebaju i traže. Takav će roditeljski stil potencirati razvoj djetetovih osobina poput znatiželje, samouvjerenosti, samostalnosti i želje za postizanjem uspjeha. Takav roditeljski autoritet je demokratičan, on podrazumijeva i sposobnost i vještinu komunikacije s djetetom, poticanje djeteta, vođenje računa o raspoloženju djeteta, ne inzistiranje na pravu odrasloga, tj. na pravu jačeg kojem se dijete mora prilagođavati“. (Pernar, 2010: 259).

Autoritarni stil roditeljstva onaj je u kojem postoji nedostatak emocionalne topline (kažnjavanje) te visoka kontrola djetetovih postupaka. Roditelji često primjenjuju kako verbalno tako i fizičko kažnjavanje. Glavni ciljevi ovakvog odgoja su poslušno dijete koje ne postavlja pitanja, već čini onako kako mu se kaže. „Takvi se roditelji često koriste frazom „učiniti ćeš to zato jer ja to tako kažem“ ili „zato što sam ja roditelj, a ne ti“. (Zbodulja, 2014: 16).

Djeca takvih roditelja često odrastaju u agresivne osobe prepune strahova. (Biloglav, Skorić, Rudan). Odrasli ljudi koji su bili odgajani ovakvim stilom često se na jednako grub način odnose i prema svojim prijateljima i poznanicima. Ono što je svakako bitno

je da prilikom odgoja svog djeteta ne koriste iste obrasce ponašanja koja su preuzeli od svojih roditelja, a u njima su pobuđivali strah.

Popustljivi roditeljski stil uključuje veliku emocionalnu toplinu i potporu, ali s druge strane manjak kontrole nad djetetom. Takav stil proizlazi iz velike ljubavi prema djetetu, ali i strahu da dijete nešto ne zamjeri te da njegove želje nisu ispunjene. Smatraju da će ih djeca više voljeti i više im vjerovati ukoliko se prema njima ponašaju kao prijatelju i ne postavljaju pravila. Ipak, moguće je djetetu biti prijatelj, ali u isto vrijeme i roditelj. Djeca takvih roditelja često su nezrela i impulzivna, a ponekad i agresivna što proizlazi iz nesigurnosti i nesnalaženja u zahtjevima koji trebaju biti ispunjeni (Zbodulja, 2014: 16).

Zanemarujući roditeljski stil prakticiraju roditelji koji djetetu ne pružaju niti emocionalnu toplinu niti kontrolu i nadzor. Takvi roditelji ne pokazuju interes za svoje dijete i puštaju ga da odrasta „samo“. Takvo ponašanje može biti uzrokovano brojnim čimbenicima poput neželjenog djeteta, umorom, pretjeranom zaposlenošću. „Takva djeca razvijaju osobine kao što su neposlušnost, zahtjevnost, neprimjereno sudjelovanje u igri i drugim socijalnim aktivnostima.“ (Pernar, 2010: 259).

Svaki roditelj misli da zna zašto na određeni način odgaja svoje dijete i zašto je takav stil roditeljsva najbolji za dijete. Ipak, prilikom odgoja treba biti svjestan da svaki postupak ostavlja trag na djetetu i utječe na to koje osobine će u većoj, a koje u manjom mjeri razviti. Kada roditelj shvati da je on velikim djelom odgovoran za pravilan razvoj svog djeteta i stvaranje dobrog čovjeka, koji je zadovoljan sobom i koji je sposoban za normalno funkcioniranje u društvu, tada ga odgaja u tom smjeru

2.3. Vjerovanja o odgoju i odgojna praksa

Niti jedan tečaj ne može pripremiti roditelja za ono što će u stvarnosti iskusiti. Također, postoji nekolicina budućih roditelja koji ne pohađaju radionice te se ne zamaraju pitanjem oko načina odgoja djeteta. Takvi stavovi često proizlaze iz načina odgoja koji su oni iskusili. Misli se da se sve može naučiti „u hodu“ te da za odgoj djeteta nije potrebno nikakvo savjetovanje. Nije neuobičajeno da roditelji puštaju djecu da „sama odrastaju“ odnosno da ne znaju unaprijed kako će reagirati na neku situaciju u kojoj se

nađu s djetetom. Nažalost, nezainteresiranost roditelja često dovodi do upotrebe psihičkog ili fizičkog kažnjavanja budući da osobi nije poznat drugi, alternativni obrazac djelovanja. Ono na čemu je naglasak prilikom odgoja djeteta je emocionalna inteligencija. Još dok je dijete maleno važno je da dobije priliku spoznati se u odnosu na svoju okolinu i naučiti što su emocije i čemu nam one koriste. Važno je da dijete ojača pravilnu sliku o sebi kao vrijednoj jedinki društva i razvije samopouzdanje kako bi s vremenom bilo što samostalnije i sigurnije u sebe i svoje postupke. (Pernar, 2010: 258). Na roditeljima je da djeci budu apsolutna podrška i pravičan model ponašanja te da se i sami odluče za jedan od nekoliko načina koji im u tome mogu pomoći. Polazna točka samopouzdanja kod djeteta kreće od samopouzdanja roditelja. Djeca upijaju „poput spužve“ ponašanje roditelja te isto prenose na sebe modelom učenja oponašanjem. Teško je vjerovati da dijete koje se nalazi u društvu roditelja koji sam sebe kritizira, ne poštuje i omalovažava i koji je nesiguran neće takvo ponašanje preuzeti. Prilikom takve nesigurnosti roditelja postoji i spektar drugih načina ponašanja koja se prenose na dijete. Jedna od njih su i uvjerenja. (Babić, Irović, Krstović, 1997: 555). Nerijetko djeca opravdavaju postupke svojih roditelja jer smatraju kako je potpuno normalna i uobičajena pojava primjeniti fizički ili verbalan način kazne. Razlog tome je jer drugi model nisu dobili i onaj koji poznaju jedini je koji im je prihvatljivi. Dijete koje nije učeno da izražava ljubav prema sebi, tražiti će tu ljubav u okruženju i ako ju ne dobije, osjećat će u sebi nedostatak i samokritiku da nije dovoljno dobro. Odrasle osobe koje u zreloj dobi na vanjske okolnosti reagiraju poput sedmogodišnjaka, tipičan su primjer zatamljenih emocija i njihova ne izražavnja u djetinjstvu. Obrambeni stav se tada razvija kao zid kojim podsvjesno misle da će ih zaštititi od neugodnih emocija. Ukoliko su određeni obrasci ponašanja shvaćeni pozitivno to je vjerojatnije da će osoba isto primjenjivati i u odgoju svog djeteta i obrnuto. Kao primjer mogu nam poslužiti osobe koje su u procesu primarne socijalizacije dobile veliku količinu pažnje i emocionalno razumjevanje te podršku od roditelja. One će vrlo vjerojatno stečene obrasce prenositi na svoju obitelj i okruženje. (Biloglav, Skorić, Rudan).

3. Svrha i ciljevi istraživanja

Svrha ovog istraživanja bila je shvatiti važnost odgoja djeteta i procesa primarne socijalizacije. Da bi se mogao ostvariti cilj i ispitati postoji li i na koji način proces primarne socijalizacije utječe na stavove o roditeljstvu i odgoju djece bilo je potrebno provesti istraživanje. Prvi korak u ovom provedenom kvantitativnom istraživanju bio je odrediti istraživačko pitanje koje je glasil: utječu li iskustva primarne socijalizacije povezana s odgojem na stavove studenata o roditeljstvu i odgoju djece?

Također, prilikom definiranja specifičnih pitanja u obzir su uzeti koncepti psihičkog i fizičkog kažnjavanja te tradicionalnosti odnosno liberalnosti obiteljskih stavova. Uz to, u obzir se uzela i veličina mjesta stanovanja do polaska na fakultet.

U istraživanju, studenti Hrvatskih studija su studenti različitih smjerova i godina studija Hrvatskih studija te različitih sociodemografskih karakteristika poput dobi, spola te, već spomenutog mjesta stanovanja prije početka studija. Iskustva primarne socijalizacije definirana su kao iskustva koja su ispitanici, unutar svoje obitelji, prikupili do sedme godine odrastanja, a povezana su s roditeljstvom dok su stavovi o roditeljstvu i odgoju djece definirana kao stavovi o tome na koji način se treba odgajati dijete te koje su prihvatljive metode odgoja djece u smislu odnosa dobra i zla, kazne i nagrade, preuzimanja odgovornosti za vlastite postupke.

4. Metoda

Metoda korištena u ovom istraživanju i metoda kojom su podaci prikupljeni bila je metoda online upitnika, napravljena pomoću Google obrasca za ankete. Prilikom sudjelovanja imali su svi studenti Hrvatskih studija te je uzorak bio slučajni prigodni. Anketa je bila dostupna na društvenoj mreži Facebook u grupama studenata Hrvatskih studija te je sudjelovalo 130 studenata. Za vrijeme ispunjavanja ankete studentima je bilo omogućeno da odustanu u bilo kojem trenutku, preskoče neugodna pitanja te su bili u mogućnosti na kraju upitnika napisati dodatne komentare ili sugestije. Također, jasno je napomenuto da su zaštićeni njihovi osobni podatci odnosno da je anketa u potpunosti anonimna.

4.1. Upitnik

Upitnik je bio podijeljen u tri dijela. U prvom dijelu studenti su se trebali izjasniti o svojoj dobi, spolu te tipu naselja u kojemu su živjeli do upisa na fakultet. U drugom dijelu studentima su bile dane različite tvrdnje o odgoju djeteta te su trebali na skali od 1- 5 odrediti koliko je po njima važno provoditi određenu roditeljsku praksu. U ovom dijelu iskazali su svoje mišljenje o tome koliko je važno da roditelj bude podrška djetetu, otvorenom pokazivanju ljubavi djetetu, ali i o fizičkom i verbalnom kažnjavanju. Također, studenti su odgovarali u kojoj mjeri se slažu s tvrdnjama vezane za odnos djeteta prema roditeljima. Tvrdnje su većinom bile povezane s obvezom „djeteta“ prema roditeljima poput: dijete je obavezno skrbiti za roditelje u njihovoj starosti, dijete je dužno pomagati roditeljima, ukoliko dođe do svađe dijete se treba ispričati roditelju i slično.

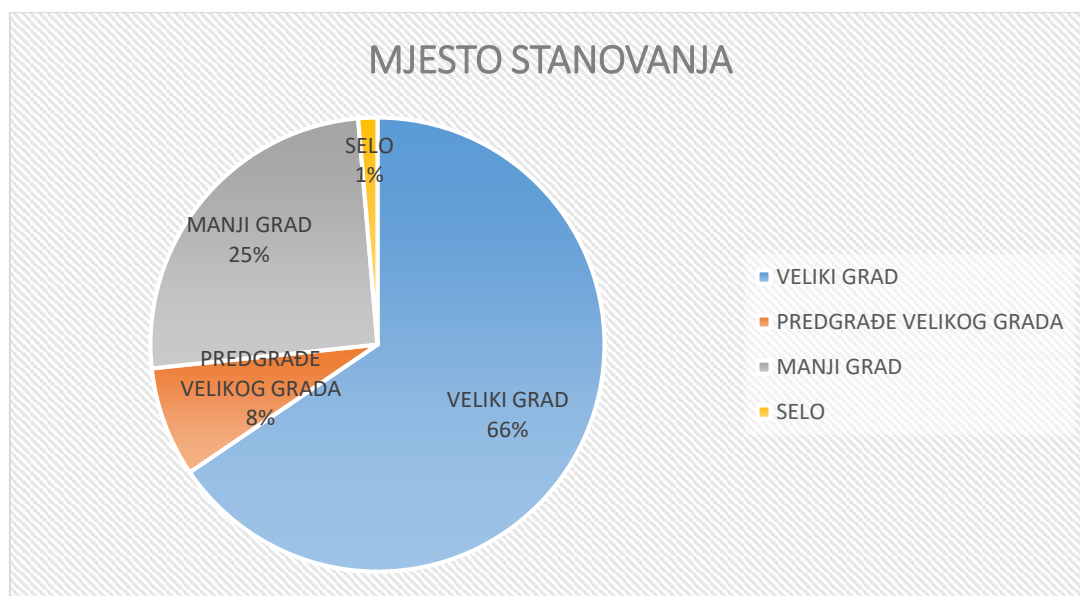
Treći set pitanja odnosi se na iskustva ispitanika u djetinjstvu. Ispitivala se tradicionalnost obitelji pitanjima poput „otac je bio glava kuće“, „otac je stabilizator obiteljskog života“, „majka se bez očeve pomoći brinula o domaćinstvu“. Također, ispitala se mjera u kojoj su se studenti susretali s određenom roditeljskom praksom kao što su razgovor s djetetom, pružanje nježnosti i utjehe, ali s druge strane i fizičko kažnjavanje pod kojim se smatra udarac predmetom ili dijelom tijela te psihičko kažnjavanje poput vikanja. U ovom setu pitanja ispitani su i osjećaji poput sreće, tuge, straha i sigurnosti, koje su studenti imali dok su njihovi roditelji provodili određenu odgojnu mjeru.

5. Rezultati istraživanja

U ovom dijelu rada prikazat ću rezultate provedenog istraživanja. Prvo govorim o sociodemografskim obilježjima sudionika istraživanja, a zatim o stavovima studenata o roditeljskim praksama kao i odnosu djeteta prema roditeljima, te ću potom prikazati podatke o iskustvima koja su ispitanici prikupili tijekom primarne socijalizacije, odnosno djetinjstva.

5.1. Sociodemografske karakteristike ispitanika

U istraživanju je sudjelovalo 130 ispitanika u dobi od 20. do 30. godine, od kojih 74,6% čine žene dok 25,4% čine muškarci.

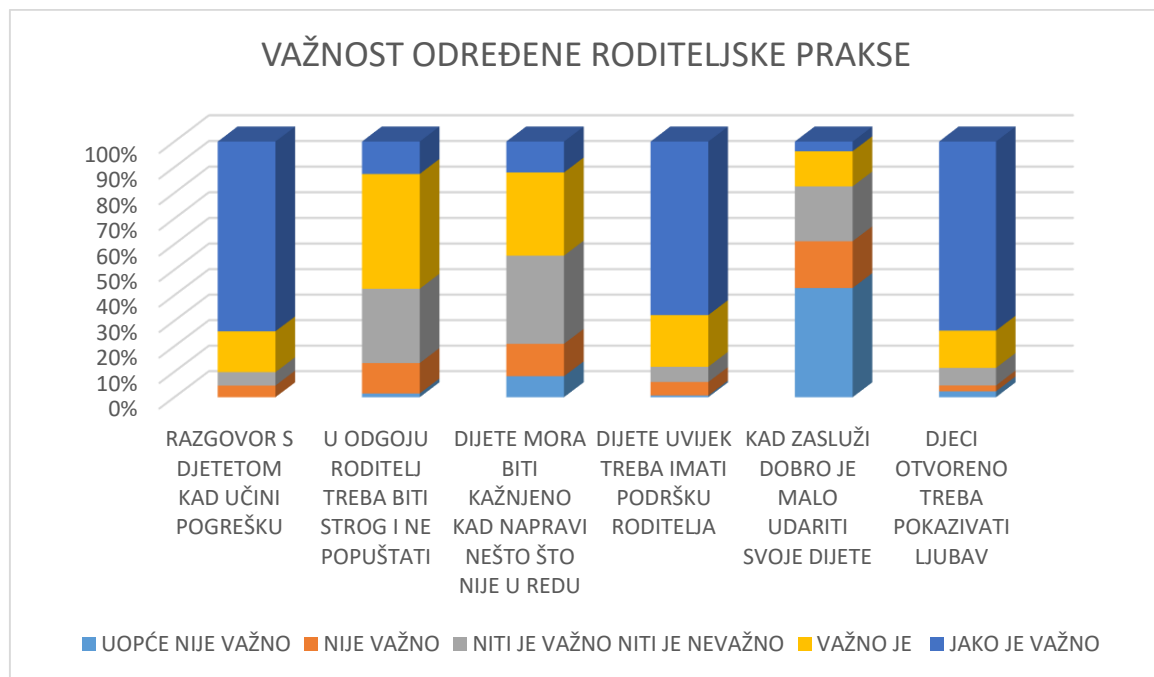

Graf 1. Tip naselja u kojemu su studenti živjeli do upisa na fakultet

Iz priloženog grafa vidljivo je da je najveći dio ispitanika, čak 66% , do polaska na fakultet živio u velikom gradu, 25% ispitanika živjelo je u manjem gradu, 8% u predgrađu velikog grada ili rubnom dijelu većeg grada dok je samo 1% ispitanika prije polaska na fakultet živjelo na selu.

5.2. Stavovi o roditeljstvu kod ispitanika

U ovom setu pitanja studenti su se izjašnjavali o prihvatljivosti i važnosti određene roditeljske prakse, ali i o odnosu djeteta prema roditeljima. Ponuđeni odgovori su bili su na skali od 1- u potpunosti se ne slažem do 5- u potpunosti se slažem, odnosno od 1- uopće nije važno do 5- jako je važno.

Graf 2. prikaz u kojoj je mjeri studentima važna određena roditeljska praksa

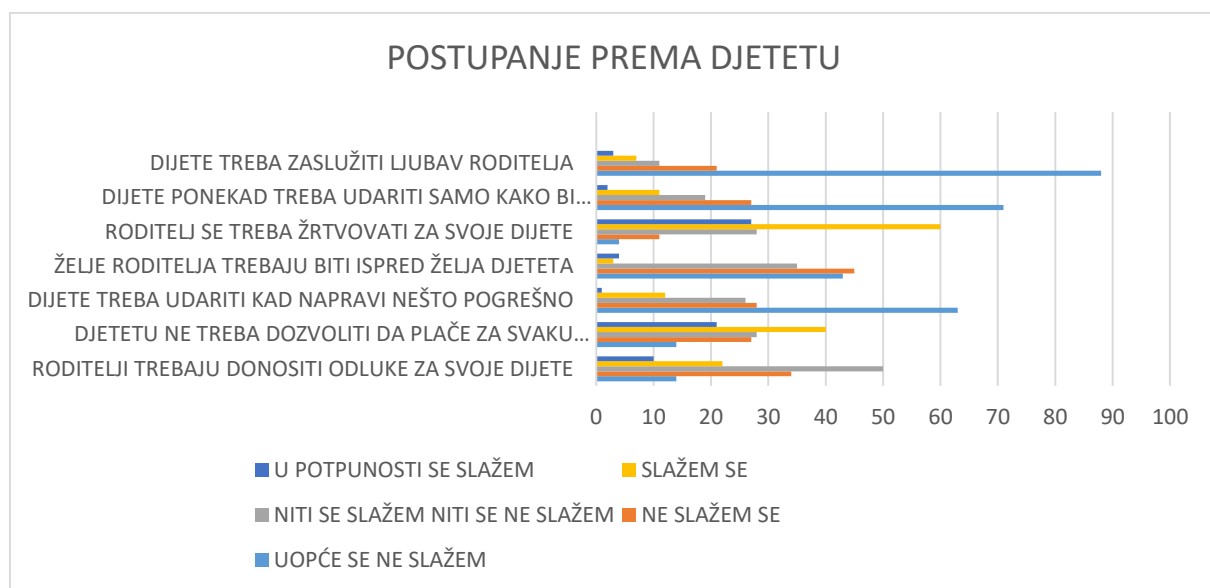
Iz grafa možemo vidjeti da je najvećem broju studenata, čak 74% bitan razgovor s djetetom kad učini pogrešku. Niti jedan ispitanik nije odgovorio da razgovor s djetetom kad učini pogrešku uopće nije važan. Kod sljedećeg pitanja, *u odgoju roditelj treba biti strog i ne popuštati*, 2 ispitanika izjasnila su se da uopće nije važno, dok se 12% izjasnilo da nije važno, 30% da je niti važno niti nevažno, 46,2% da je važno te 13,7% da je jako važno.

8,5% studenata smatra kako uopće nije važno kazniti dijete kada napravi nešto što nije u redu, 13,1% smatra kako nije važno, 35,4% smatra da je niti važno niti nevažno dok 33,1% misli kako je važno, a 12,3% misli da je jako važno.

Čak 90 studenata, od njih 130, smatra kako je jako važno da dijete uvijek ima podršku roditelja dok samo jedan ispitanik smatra kako to uopće nije važno.

S tvrdnjom da uopće nije važno malo udariti svoje dijete kad zasluži složilo se 56 ispitanika, 24 smatra kako nije važno, 28 kako je niti važno niti nevažno dok 18 ispitanika smatra da je važno, a čak 5 da je jako važno.

Zadnje pitanje u setu glasilo je *djeci otvoreno treba pokazivati ljubav* te se čak 96 studenata izjasnilo kako je ta roditeljska praksa jako važna.

Graf 3. prikazuje slaganje s određenim tvrdnjama vezane za postupanje prema djetetu

U prvom pitanju *roditelji trebaju donositi odluke za svoje dijete* 10,8% studenata izjasnilo je da se uopće ne slaže, 26,2% da se ne slaže, 38,5% se ni slaže ni ne slaže, 16,9% da se slaže te 7,7% da se slaže.

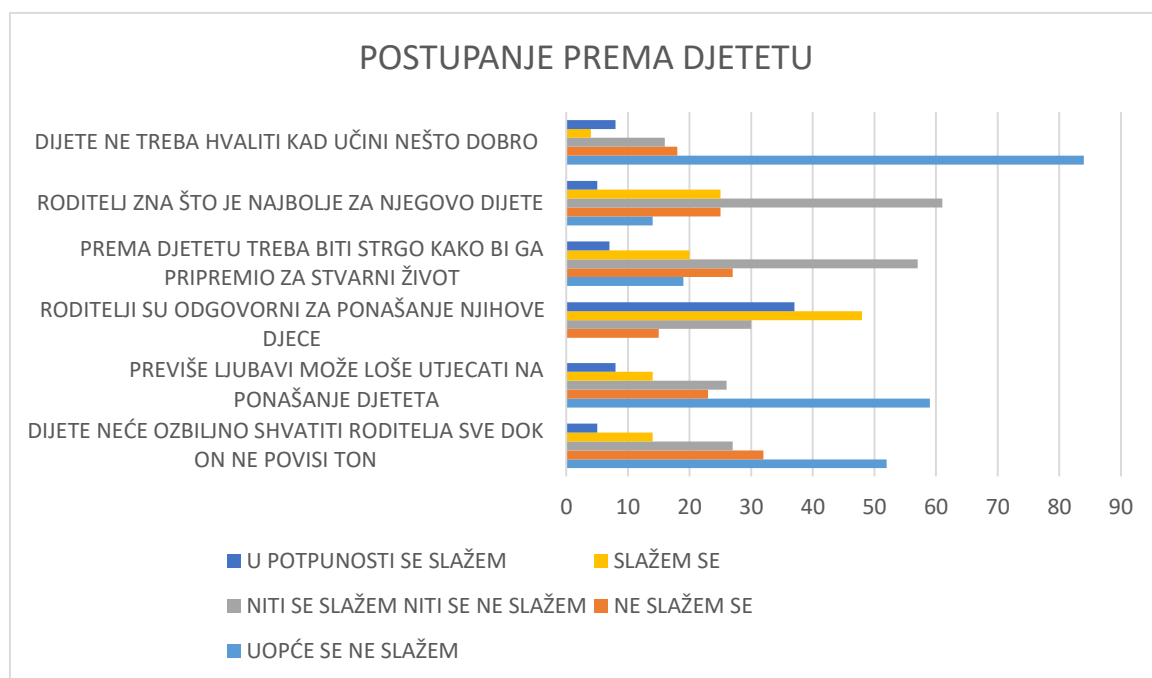
U sljedećem pitanju da *djetetu ne treba dozvoliti da plače za svaku sitnicu* složilo se 61 studenata, 28 njih niti se slaže niti se ne slaže dok se 41 student ne slaže.

Da *dijete treba udariti kad napravi nešto pogrešno* u potpunosti se ne slažu čak 63 studenta odnosno 48,5% dok se samo jedan ispitanik s tom tvrdnjom potpuno slaže. S tvrdnjom da *želje roditelja trebaju biti ispred želja djeteta* u potpunosti se nisu složila 43 ispitanika dok se nije složilo njih 45. Čak 26,9% niti se slaže niti se ne slaže dok se troje ispitanika slaže, a četvero u potpunosti slaže.

Da *se roditelj treba žrtvovati za svoje dijete* smatra 87 ispitanika, njih 28 niti se slaže niti se ne slaže, dok se ne slaže samo 11,5% ispitanika.

Od 130 ispitanika njih 98 ne slažu se da *dijete ponekad treba udariti samo kako bi ostalo poslušno* dok se samo dvije osobe potpuno slažu s tom tvrdnjom.

Čak 67,7% studenata u potpunosti se ne slaže da *dijete treba zaslužiti ljubav roditelja* dok se samo 2,3% u potpunosti slaže.

Graf 4. prikazuje slaganje s određenim tvrdnjama vezane za postupanje prema djetetu

S tvrdnjom da *dijete neće ozbiljno shvatiti roditelja sve dok on ne povisi ton* u potpunosti se ne slaže 52 ispitanika, ne slaže se 32 dok se 27 niti slaže niti se slaže za razliku od 14 koji se slažu i 5 koji se u potpunosti slažu.

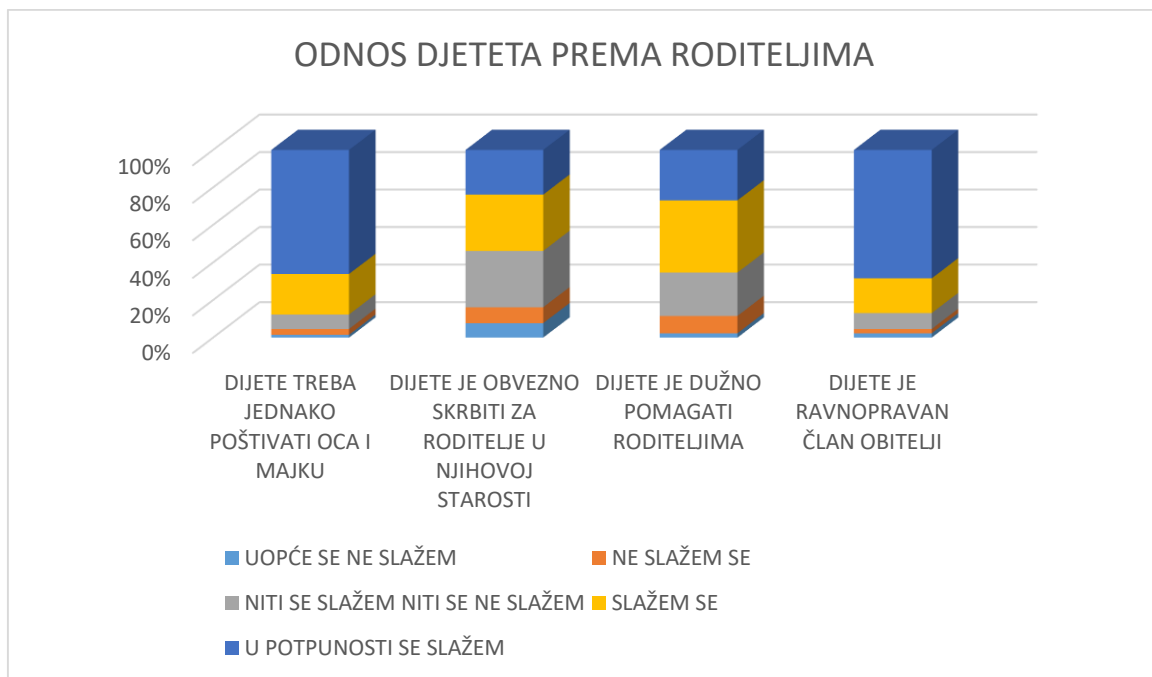
45,4% ispitanika u potpunosti se ne slaže s tvrdnjom da *previše ljubavi može loše utjecati na ponašanje djeteta* dok se samo 6,2% ispitanika u potpunosti slaže.

S tvrdnjom da *su roditelji odgovorni za ponašanje svoje djece* niti jedan ispitanik u potpunosti se ne slaže iz čega možemo doći do zaključka da studenti smatraju da je najveća odgovornost određena ponašanja upravo na djeci, a ne na roditeljima.

Čak 57 ispitanika niti se slaže niti se ne slaže s tvrdnjom da *roditelj treba biti strog prema djetetu kako bi ga pripremio za stvarni život* dok se njih 20 slaže, a 27 ne slaže.

46,9% studenata niti se slaže niti se ne slaže s tvrdnjom da *roditelj zna što je najbolje za njegovo dijete*. Podjednak broj studenata, njih 25, s tom tvrdnjom se slaže odnosno ne slaže.

U zadnjoj tvrdnji, *dijete ne treba hvaliti kad učini nešto dobro*, vidljiv je drastičan porast broja neslaganja. Čak 84 ispitanika u potpunosti se ne slažu s tvrdnjom dok se samo njih 8 u potpunosti slaže.

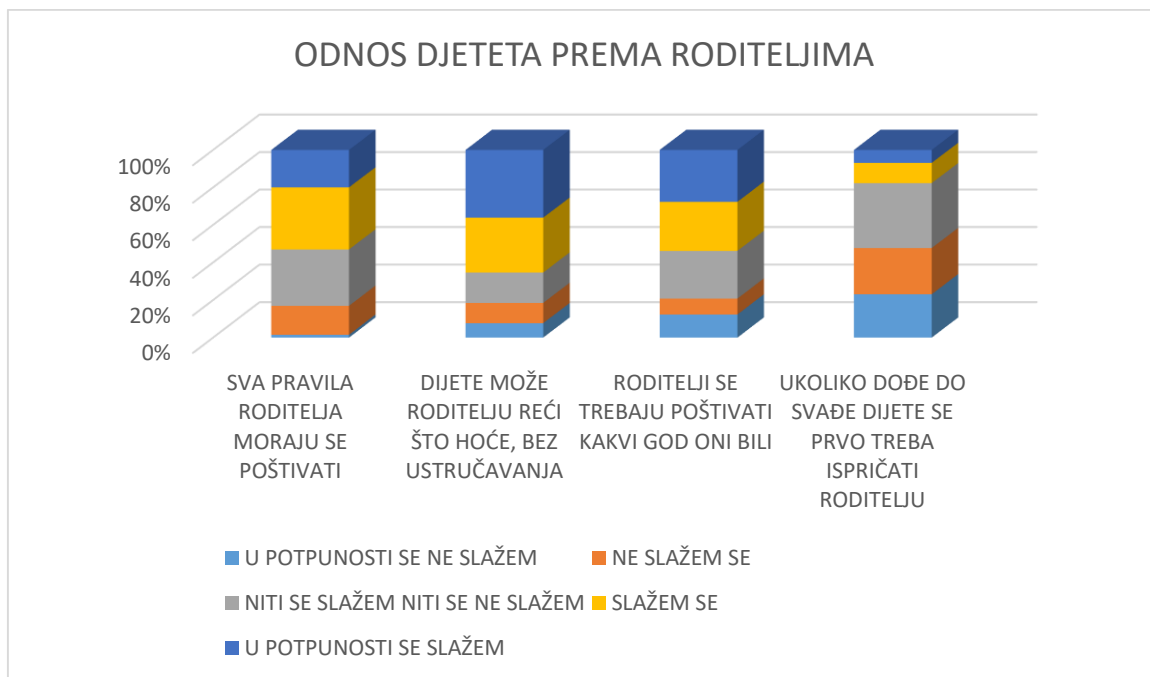
Graf 5. prikazuje stupanj slaganja s tvrdnjama vezanim za odnos djeteta prema roditeljima

S tvrdnjom da *dijete jednako treba poštivati oca i majku* u potpunosti se slaže čak 66,2% studenata dok se samo dva ispitanika u potpunosti ne slažu.

Da je *dijete obvezno skrbiti za roditelje u njihovoj starosti* slaže se 70 ispitanika dok se njih 39 niti slaže niti ne slaže, a 21 ne slaže.

65,4% ispitanika slaže se s tvrdnjom da je *dijete dužno pomagati roditeljima* dok se samo 11,5% s tom tvrdnjom ne slaže.

Najveći broj od čak 86,9% slaže se da je *dijete ravnopravan član obitelji*.

Graf 6. prikazuje stupanj slaganja s tvrdnjama vezanim za odnos djeteta prema roditeljima

Na grafu je vidljivo kako se samo 2 ispitanika slažu s tvrdnjom da se *sva pravila roditelja moraju poštivati* dok se njih 39 niti slaže niti ne slaže, a 43 slaže.

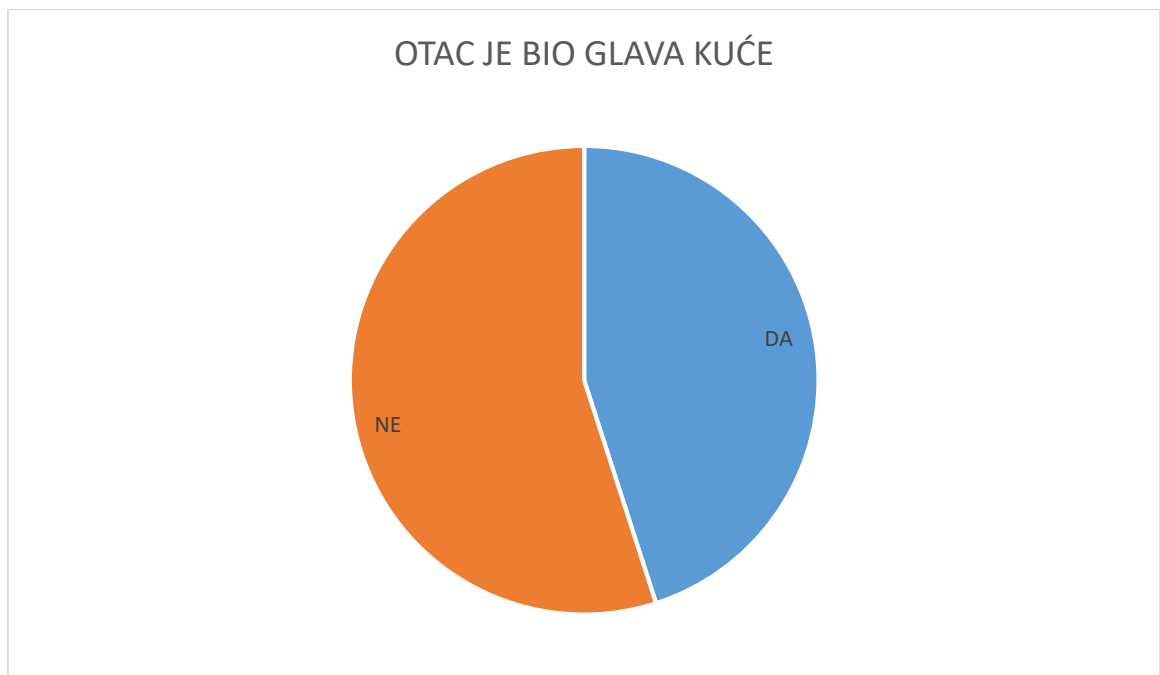
7,7% ispitanika u potpunosti se ne slaže *da dijete može roditelju može reći što hoće bez ustručavanja* dok se 36,2% u potpunosti slaže.

Od 130 ispitanika njih 53,8% slaže se da se *roditelji trebaju poštivati kakvi god oni bili* dok se 20,8 % ne slaže.

Kod tvrdnje *ukoliko dođe do svađe dijete se prvo treba ispričati roditelju* slažu se 23 ispitanika dok se ne slaže njih 62, a čak njih 45 niti se slaže niti se ne slaže.

5.3. Iskustva primarne socijalizacije kod ispitanika

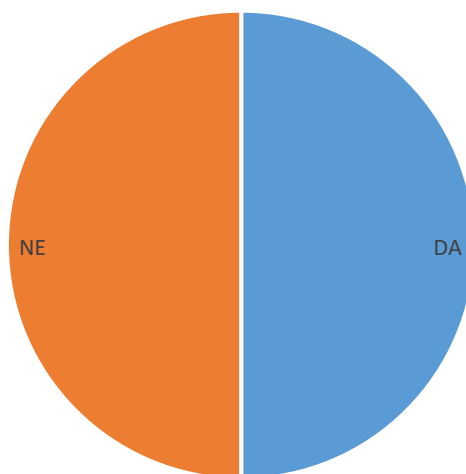
Sljedeći set grafikona odnosi se na iskustva ispitanika u djetinjstvu. Ispitivala se mjera u kojoj su se studenti susretali s određenom roditeljskom praksom.

Graf 7.

Iz grafa je vidljivo da je zastupljenost da i ne odgovora gotovo jednaka. Ipak, zastupljenost odgovora „ne“ ipak je nešto veća. 55,4% ispitanika izjasnilo se kako otac nije bio glava kuće dok se njih 45,4% izjasnilo kako je otac bio glava kuće.

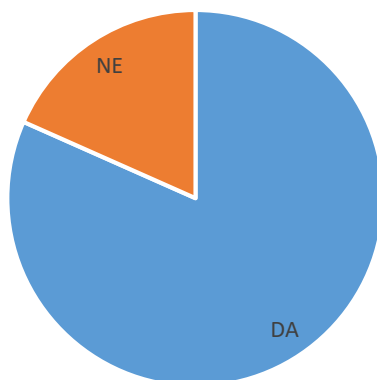
MAJKA SE BEZ OČEVE POMOĆI BRINULA O DOMAĆINSTVU

Graf 8.

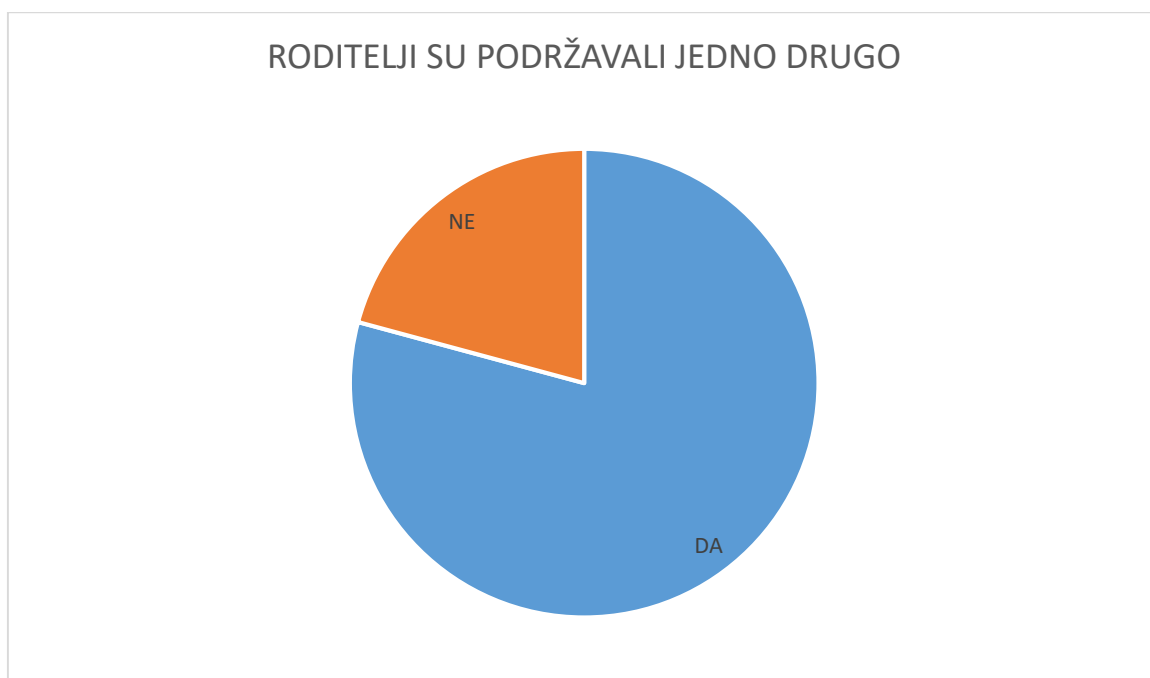
Na grafu je vidljivo kako je zastupljenost da i ne odgovora na pitanje *majka se bez očeve pomoći brinula o domaćinstvu* potpuno jednaka. 50% studenata odgovorilo je potvrdno dok je i 50% studenata odgovorilo negacijski.

RODITELJI SU SE DOGOVARALI OKO ODREĐENIH STVARI

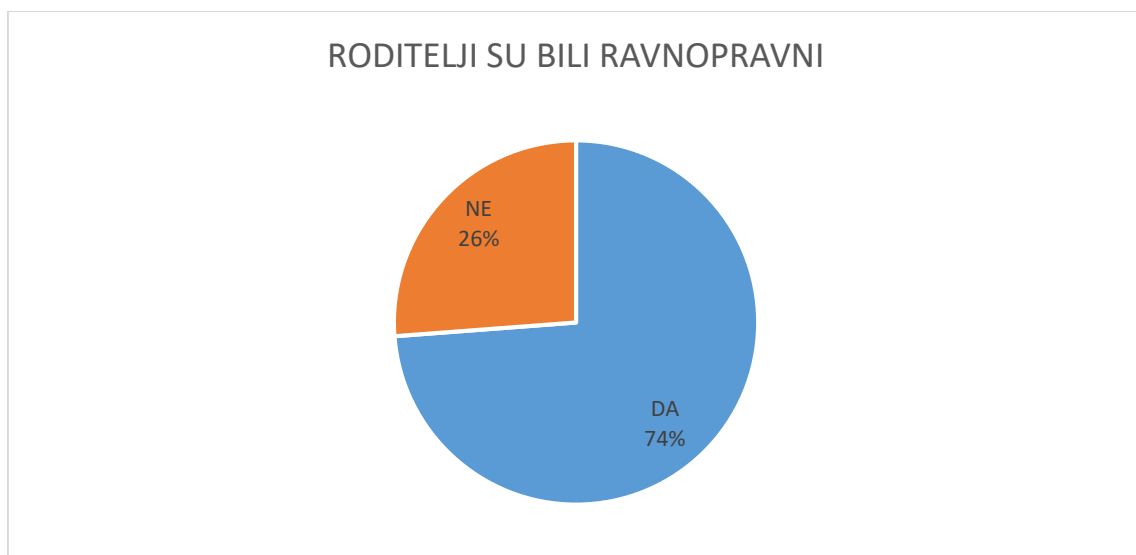
Graf 9.

Od 130 ispitanika njih 107 odnosno 82,3% izjasnilo se da su se roditelji dogovarali oko određenih stvari dok se njih 24 odnosno 18,5% izjasnilo da se roditelji nisu dogovarali.

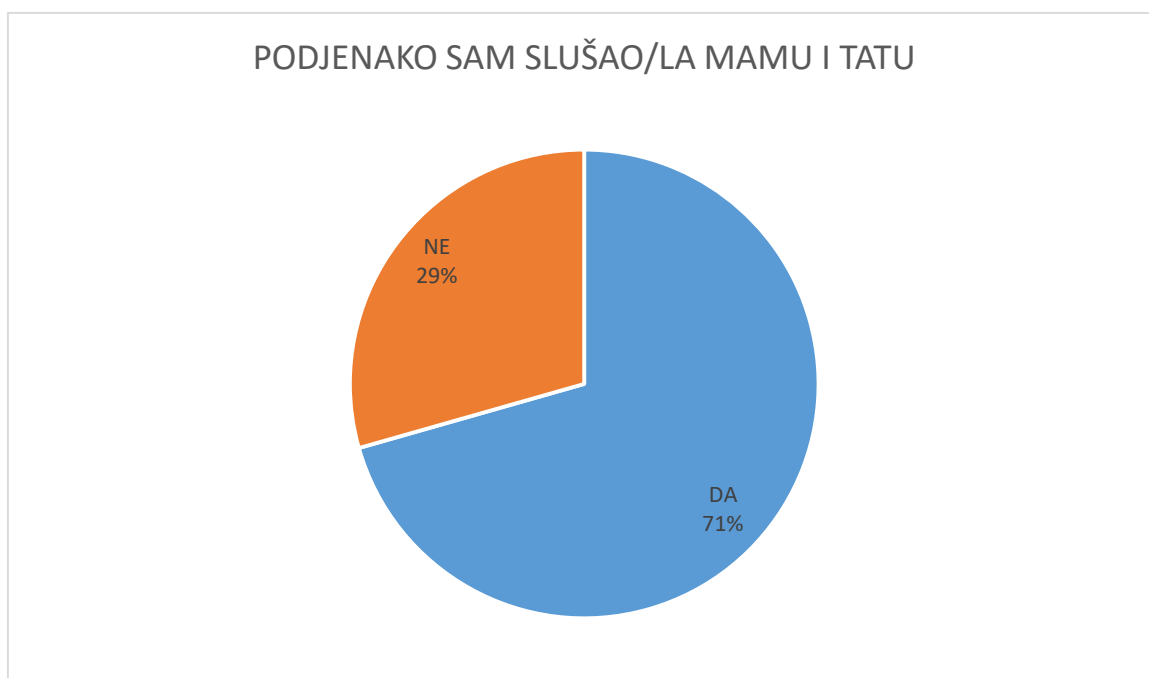
Graf 10.

Kod pitanja *roditelji su podržavali jedno drugo* 72,9% ispitanika označilo je odgovor „da“ dok je 20,8% ispitanika označilo odgovor „ne“.

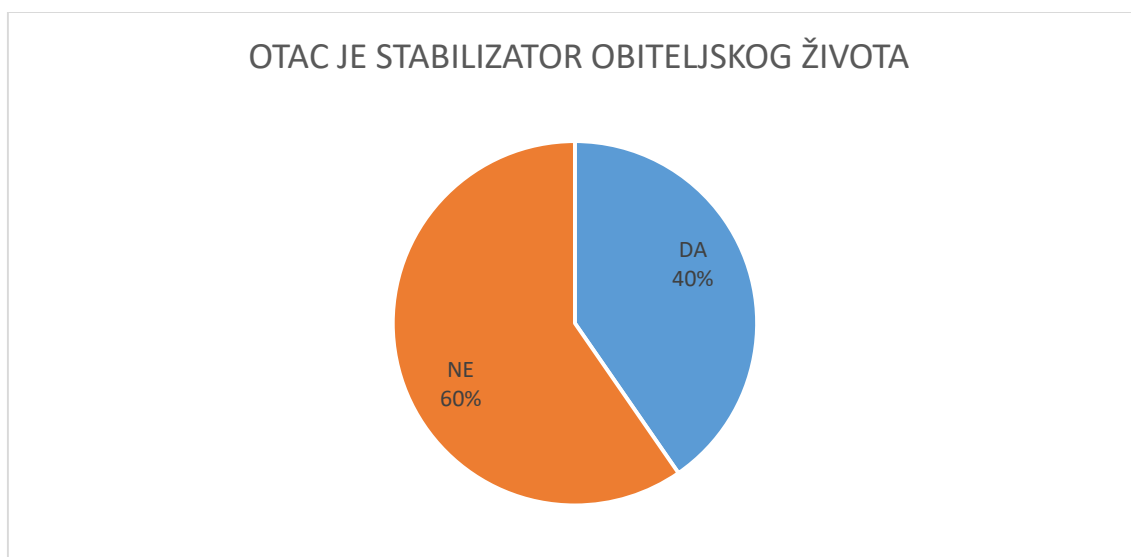
Graf 11.

Od 130 ispitanika njih 96 izjasnilo se kako su roditelji bili ravnopravni dok se njih 34 nije složilo s tvrdnjom.

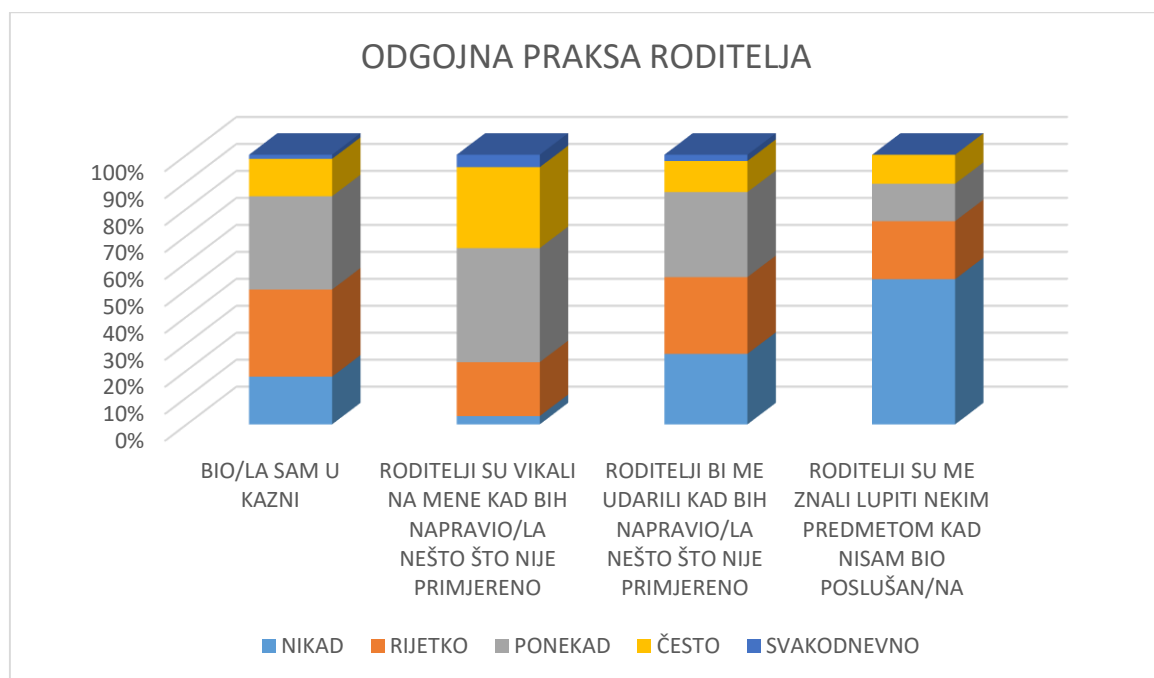
Graf 12.

Prema podacima iz grafa 71% studenata podjednako je slušalo i mamu i tatu dok 29% studenata nije podjednako slušalo oba roditelja.

Graf 13.

Od 130 studenata njih 60% odnosno 77 osoba izjasnilo se da je otac nije stabilizator obiteljskog života dok se njih 40% odnosno 53 osobe izjasnilo da otac je stabilizator obiteljskog života.

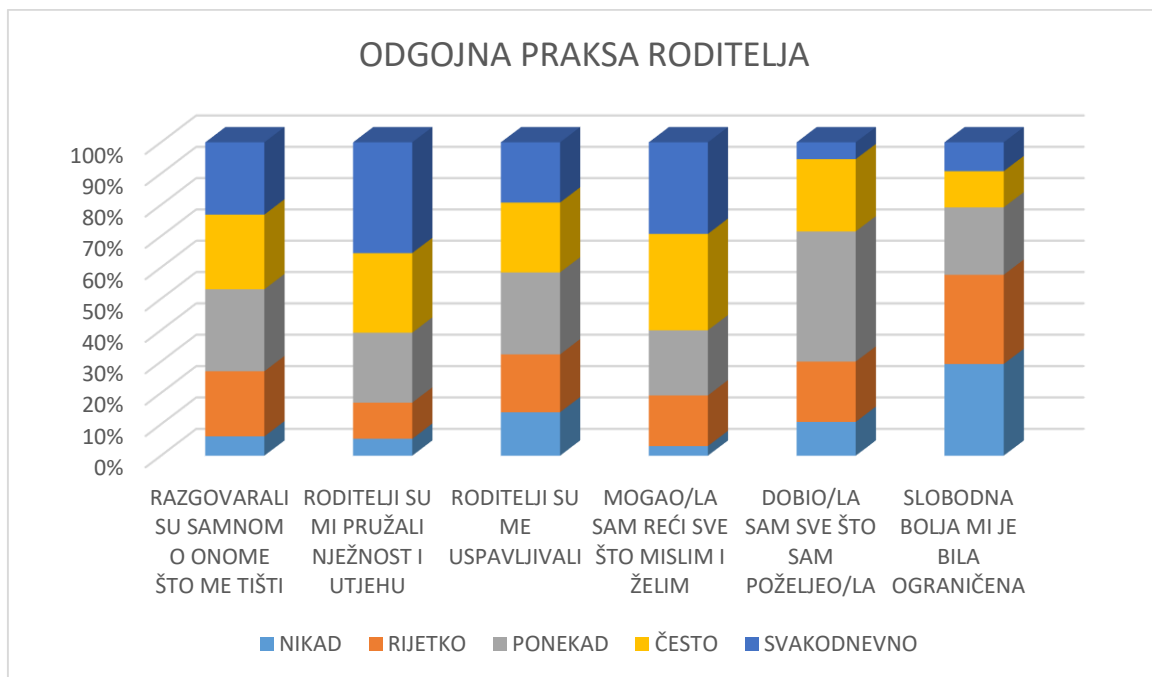
Graf 14. prikazuje učestalost određene odgojne prakse roditelja ispitanika

Iz grafa možemo iščitati da je samo 1,5% odnosno 2 ispitanika svakodnevno bilo u kazni dok njih 17,7% odnosno 23 nikada nije bilo.

U tvrdnji *roditelji su vikali na mene kada bih napravio/ la nešto što nije primjereno* najveći broj ispitanika, njih 55 od 130, odabralo je odgovor „ponekad“ dok su 4 ispitanika odabrala odgovor nikad, a njih 6 odabralo je odgovor „svakodnevno“.

26,15% studenata izjasnilo se da ih roditelji nikad nisu udarili kada bi napravili nešto što nije primjereno, dok se njih 28,5% izjasnilo da se to događalo rijetko, a 31,5% da se događalo ponekad.

Od 130 ispitanika njih 70 odgovorilo je kako ih roditelji nikada nisu lupili nekim predmetom jer nisu bili poslušni. Također, u ovom pitanju za odgovor „svakodnevno“ nije se izjasnio ni jedan ispitanik.

Graf 15. prikazuje učestalost određene odgojne prakse roditelja ispitanika

Iz grafa 15. vidljivo je da se 8 ispitanika od njih 130 izjasnilo da roditelji nikad nisu s njima razgovarali o onome što ih tišti dok se njih 27 izjasnilo za „rijetko“, 34 za „ponekad“ dok se 31 osoba izjasnila za „često“, a njih 30 za „svakodnevno“.

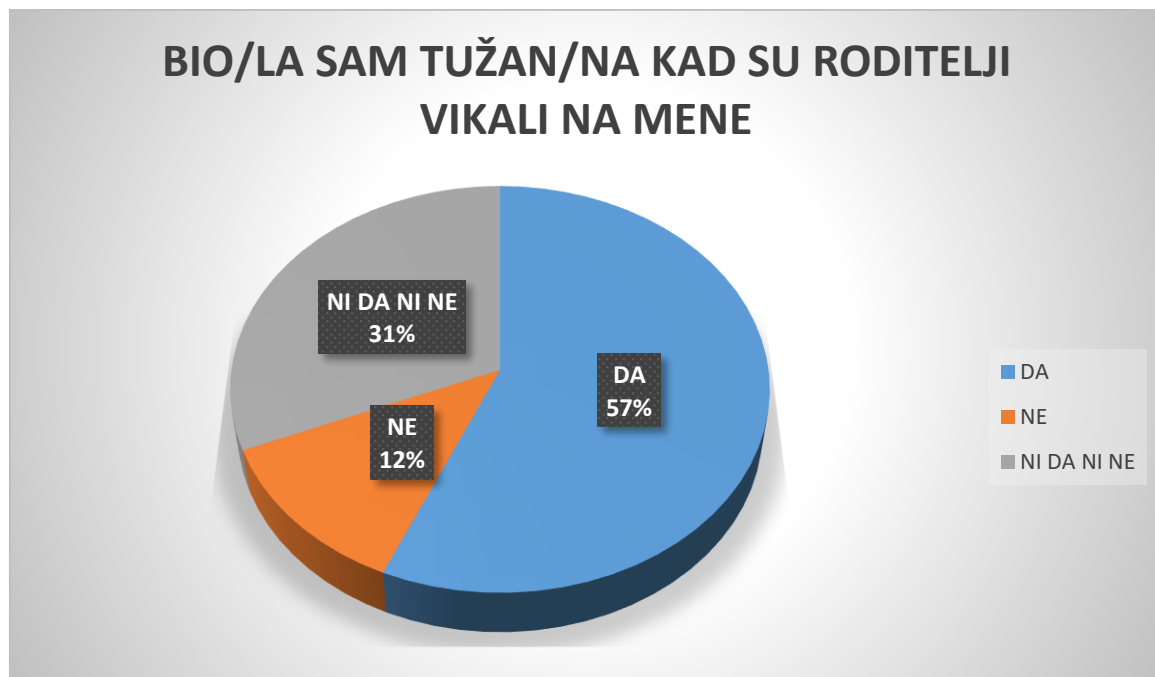
Najveći broj ispitanika, 35,4% izjasnilo se da su im roditelji svakodnevno pružali nježnost i utjehu dok se samo njih 5,4% izjasnilo da se ta odgojna praksa nije provodila nikada.

Da su ih roditelji uspavljivali ponekad izjasnila su se 34 studenta dok je njih 18 označilo odgovor „nikada“, a njih 25 „svakodnevno“.

Na pitanje *mogao/la sam reći sve što mislim i želim* samo 4 ispitanika odgovorili su sa „nikad“ dok je njih 27 odgovorilo „ponekad“, 40 sa „često“, a 28 sa „svakodnevno“.

Najveći broj odgovora u pitanju *dobio/la sam sve što sam poželjeo/la* zauzima odgovor „ponekad“ koji je označilo 54 studenta odnosno 41,5%.

12 studenata izjasnilo se da im je *slobodna volja u svakodnevnoj mjeri bila ograničena*, a njih 38 da se ta odgojna praksa nije nikada provodila.

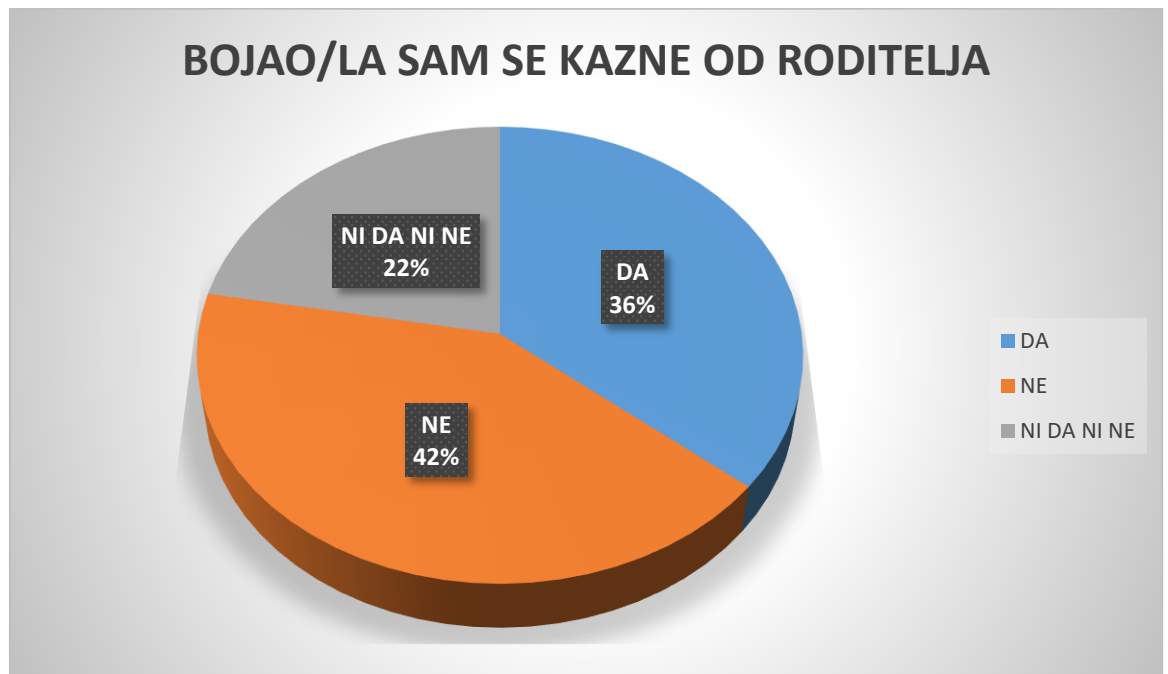
Graf 16.

Iz grada 16. vidljivo je da je najveći broj ispitanika, 57% , bio tužan kada su roditelji vikali na njih dok ih slijedi odgovor „ni da ni ne“, sa 31% te odgovor „ne“ sa samo 12%.

Graf 17.

Iz grafa 17. vidljivo je da je 39% ispitanika odgovorio da je plakalo kada je shvatilo da je napravilo nešto krivo te da će biti u kazni. Njih 28% odgovorilo je „ni da ni ne“ dok je negativno odgovorilo 33%.

Graf 18.

Na pitanje *bojao/la sam se kazne od roditelja* odgovor „da“ označilo je 36% odnosno 47 ispitanika, odgovor „ne“ 42% odnosno 55 ispitanika te odgovor „ni da ni ne „ označilo je 22% odnosno 29 ispitanika.

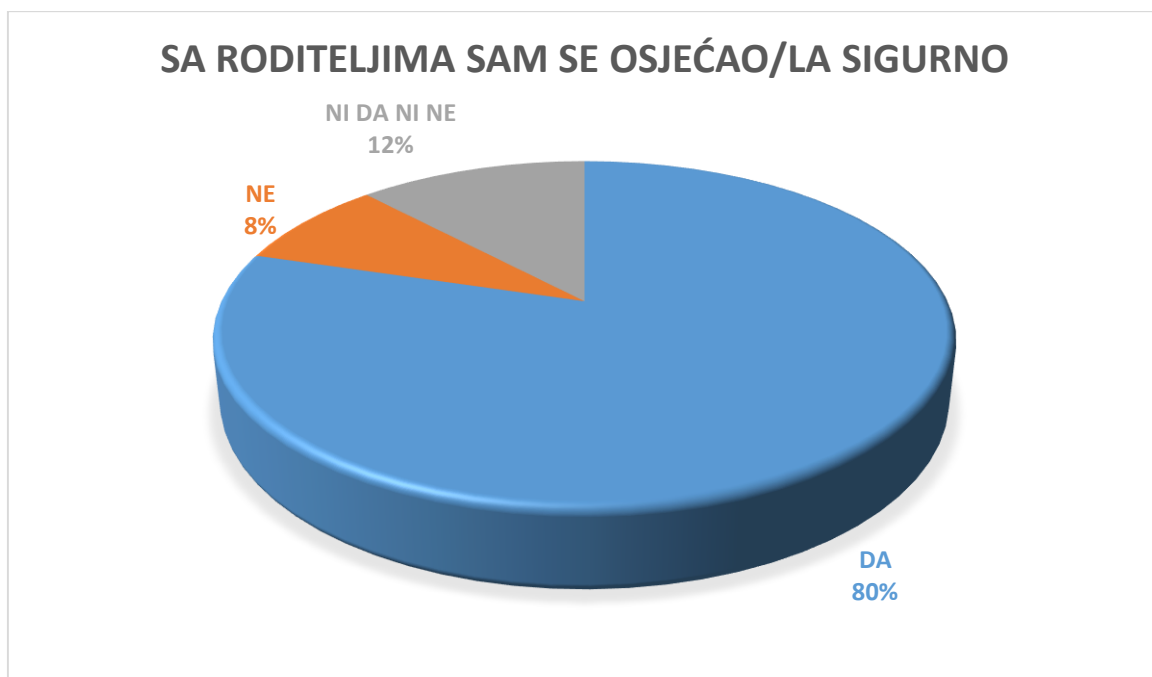
Graf 19.

Čak 88% ispitanika odnosno u konkretnim brojkama 114 ispitanika od njih 130 bilo je sretno kada su im roditelji pružali pažnju. Ovim grafom još jednom je potvrđeno kako roditeljska pažnja ima veliku ulogu u odgoju.

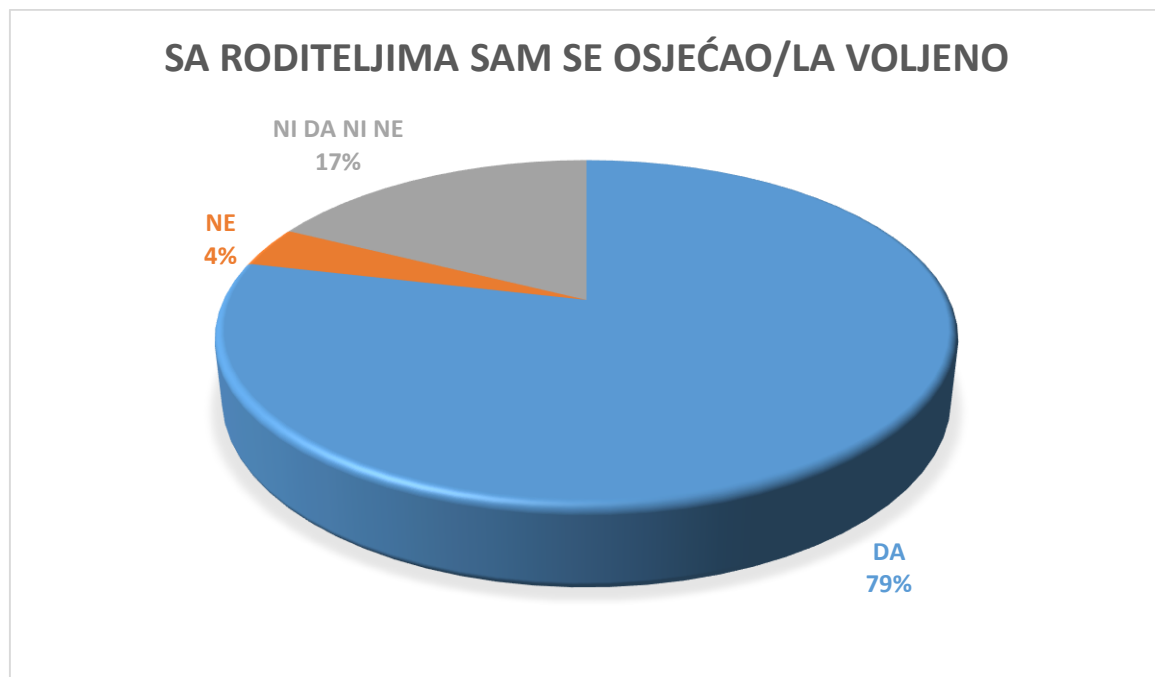
Graf 20.

Prema podacima iz grafa 20. vidljivo je da je 72% ispitanika odgovorilo da su obožavali kad su ih oridtelji mazili dok je samo 8% ispitanika odgovorilo da nisu obožavali tu roditeljsku praksu.

Graf 21.

Od 130 ispitanika njih 106 izjasnilo se da se s roditeljima osjećalo sigurno dok se samo 11 njih izjasnilo da se nije osjećalo sigurno, a 16 da se nisu osjećali ni sigurno ni nesigurno.

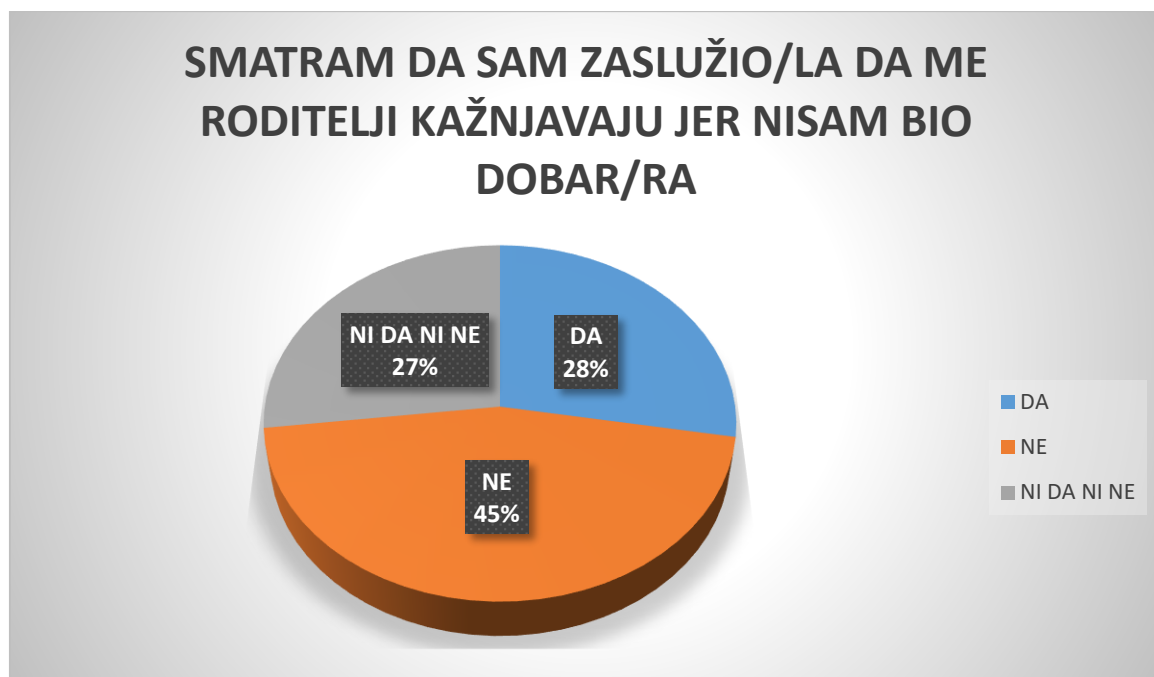
Graf 22.

79% ispitanika izjasnilo se da se s roditeljima osjećalo voljeno dok s 4% izjasnilo da se nije osjećalo voljeno. Njih 17% izjasnilo se kako se nisu osjećali ni voljeno ni nevoljeno.

Graf 23.

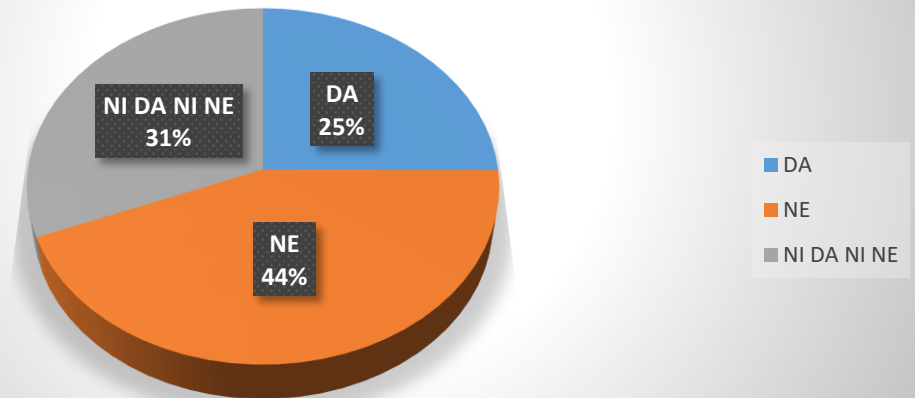
Iz grafa 23. vidljivo je da se 69% studenata za vrijeme odgoja nije imalo osjećaje manje vrijednosti dok njih 16% je. Njih 17% odnosno 23 ispitanika na ovo pitanje odgovorilo je „ni da ni ne“.

Graf 24.

Najveći broj studenata, 45% odnosno 59, na pitanje *smatram da sam zaslužio/la da me roditelji kažnjavaju jer nisam bio dobar/ra* odgovorilo je „ne“ dok je s „da“ odgovorilo 36, a s „ni da ni ne“ 35 studenata.

**SMATRAM DA DJECA KOJA NISU DOBILA
OŠTRU KAZNU OD RODITELJA SU DANAS
RAZMAŽENI LJUDI**

Graf 25.

Pitanje navedeno na grafu 25. također je i posljednje pitanje u upitniku. 25% ispitanika izjasnilo se da smatraju kako djeca koja nisu dobila oštru kaznu od roditelja su danas razmaženi ljudi dok se s tom tvrdnjom nije složilo 44% , a njih 31% nije se ni složilo ni ne složilo.

6. Zaključak

Cilj ovog završnog rada bio je ispitati utječu li iskustva prikupljena tijekom primarne socijalizacije na stavove o roditeljstvu i odgoju djece kod studenata Hrvatskih studija.

Kako bi se to moglo istražiti proveden je online upitnik u kojemu je sudjelovalo 130 studenata. Studenti su se u prvom dijelu upitnika izjasnili o svojim sociodemografskim karakteristikama (spol, dob, mjesto stanovanja prije polaska na fakultet). U drugom dijelu upitnika bila su im postavljena pitanja vezana uz prihvatljivost određene odgojne prakse dok su se u trećem dijelu izjašnjavali o učestalosti nekih odgojnih praksi koje su njihovi roditelji provodili.

U drugom poglavlju rada objašnjenja su četiri stila roditeljstva i važnost produktivnosti odnosno ne produktivnosti odgojnih mjera kod svakog od njih. U prijašnjim istraživanjima autoritativni stil odgoja koji podrazumijeva kontrolu djeteta uz istovremeno davanje emocionalne topline i ljubavi pokazao se kao najproduktivniji. U upitniku je bilo navedeno nekoliko tvrdnji koje ispituju koji stil roditeljstva je ispitanicima najprihvatljiviji. Rezultati su sljedeći : 74% studenata smatra da je bitan razgovor s djetetom kad ono učini pogrešku dok ni jedan ispitanik nije odgovorio da ta roditeljska praksa uopće nije važna. Već tu vidljivi su pokazatelji roditeljske kontrole i nadzora. Ipak, 8,5% studenata smatra kako uopće nije važno kazniti dijete kad napravi nešto što nije u redu.

Čak 90 studenata, od njih 130, smatra kako je jako važno da dijete uvijek ima podršku roditelja što je jedna od karakteristika iskazivanja emocionalne topline prema djetetu. Također, da dijete ne treba hvaliti kad učini nešto dobro u potpunosti se nisu složila 84 ispitanika.

S tvrdnjom da nije važno udariti svoje dijete kad zasluži složilo se 80 ispitanika dok se s tvrdnjom da dijete treba udariti kad napravi nešto pogrešno u potpunosti nisu složila 63 studenta. Temeljem ovih podataka možemo vidjeti da među studentima ima više odgovora vezanih uz razgovor s djetetom kada učini pogrešku, a manje onih koje su vezane uz fizičko kažnjavanje.

Kao što je navedeno u drugoj točki rada dijete je velika briga i odgovornost. U pitanju da se roditelj treba žrtvovati za svoje dijete izjasnila su se 87 ispitanika.

Kao što je navedeno u teorijskom dijelu rada, odnos prema djetetu može biti jedan od pokazatelja kako će se dijete u budućnosti odnositi prema svojim roditeljima. Da je dijete obavezno skrbiti za roditelje u njihovoj starosti složilo se 70 ispitanika dok se 65,4% ispitanika složilo s tvrdnjom da je dijete dužno pomagati roditeljima. Iskazivanje poštovanja prema roditeljima često je upravo ono poštovanje koje su djeca kroz proces primarne socijalizacije dobila od svojih roditelja. Da se roditelji trebaju poštivati kakvi god oni bili složilo se čak 53,8% dok se 20,8% s tom tvrdnjom nije složilo.

Kao što je objašnjeno u teorijskom dijelu rada, djeci je potrebna podrška od oba roditelja. Ukoliko ta podrška izostane kasnije može doći do problema s određenim obrascima ponašanja. 71% studenata izjasnilo se da je podjednako slušalo oca i majku dok se 29% izjasnilo da to nije bio slučaj. Također, kompromis između roditelja doprinosi stvaranju pozitivne obiteljske okoline. 82,3% ispitanika izjasnilo se da su se roditelji dogovarali oko određenih stvari dok se 73,8% izjasnilo da su roditelji bili ravnopravni.

Nadalje, ispitivalo se provođenje određene odgojne prakse u procesu primarne socijalizacije studenata. Samo 1,5% ispitanika svakodnevno je bilo u kazni dok njih 17,6% se nikada nije našlo u takvoj situaciji. Faktor kažnjavanja vezan uz autoritarni stil roditeljstva ispitivao je tu roditeljsku praksu. 26,2% izjasnilo se da ih roditelji nikada nisu udarili dok se 31,5% izjasnilo da se to događalo ponekad.

Kao što je napisano u drugom poglavlju ovog završnog rada, osjećaji djeteta u procesu primarne socijalizacije od iznimne su važnosti. Bitno je shvatiti kakvog utjecaja to može imati na karakterne osobine djeteta. Da bi se ispitalo kako su se studenti osjećali za vrijeme provođenja određene roditeljske prakse postavila su se pitanja poput: bio sam tužan/na kad su roditelji vikali na mene, bojao/la sam se kazne od roditelja, obožavao/la sam kad su me roditelji mazili, sa roditeljima sam se osjećao/la voljen/na te s roditeljima sam se osjećao/la kao da manje vrijedim. Najveći broj ispitanika, 57% bilo je tužno kad su roditelji vikali na njih međutim s druge strane 69% njih nije imalo osjećaje manje vrijednosti za vrijeme procesa primarne socijalizacije te od njih 130 čak 106 izjasnilo se da se s roditeljima osjećalo sigurno.

Temeljem svega navedenog možemo reći kako je većina ispitanika bila odgajana autoritativnim stilom odgoja za koji misle da je i najbolji, a koji se još jednom

pokazao kao najbolji. Završni rad pokazao je kako možemo reći da iskustva primarne socijalizacije imaju utjecaj na stavove o roditeljstvu. Ipak, sve podatke treba uzeti s mjerom rezerve obzirom na način obrade podataka.

Literatura

1. Babić N., Irović S., Krstović J. (1997). Vrijednosni sustav odraslih, odgojna praksa i razvojni učinci. Pregledni rad. Pedagoški fakultet Osijek, Pedagoški fakultet Rijeka
2. Biloglav M., Skorić V., Rudan S. Odgoj ili genetika – nadrađanje vlastitog nasljeđa. Sveučilište u Zadru, Filozofski fakultet. Jednopedmetni studij psihologije, 2. godina preddiplomskog studija
3. Čudina – Obradović M., Obradović J. (1999). Želja za djecom i apstinencija od djece: odrednice, korelati i mogućnosti društvene intervencije. Sveučilište u Zagrebu
4. Pernar M. (2010). Roditeljstvo. Zavod za kliničku, zdravstvenu i organizacijsku psihologiju, KBC Rijeka
5. Zbodulja S. (2014). Utjecaj roditeljskih stilova odgoja na ponašanje djeteta. Diplomski rad. Sveučilište u Zagrebu, Zagreb